

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. декана факультету
міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

(вказати назву структурного підрозділу)

Тетяна МИРОШНИЧЕНКО
(вказати П.І.Б керівника)

“ ” 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародні системи та глобальний розвиток

рівень вищої освіти : другий (магістерський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародно-політична регіоналістика»

спеціалізація

вид дисципліни : обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна 28 серпня 2024 року, протокол № 19

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

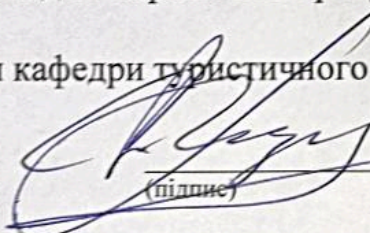
доктор історичних наук, професор, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Сергій ЛИМАН

кандидат політичних наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Ганна ПАНАСЕНКО

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

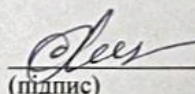
Протокол від 27 серпня 2024 року, №20

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства


(підпис) доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародно-політична регіоналістика» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

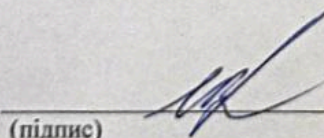
Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародно-політична регіоналістика» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти


(підпис) проф. Сергій ЛИМАН

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від 28 серпня 2024 року № 16

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу


(підпис) доц. Олена МИКОЛЕНКО

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В. о. директора ІІНІ «Каразінський
інститут міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

(вказати назву структурного підрозділу)

Микола ПИСАРЄВСЬКИЙ

(вказати П.І.Б керівника)

“ _____ ” _____ 2024 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Міжнародні системи та глобальний розвиток

рівень вищої освіти : другий (магістерський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

освітня програма «Міжнародно-політична регіоналістика»

спеціалізація

вид дисципліни : обов'язкова

Навчально-науковий інститут «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

2024 / 2025 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою Навчально-наукового інституту «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

17 вересня 2024 року, протокол № 2

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

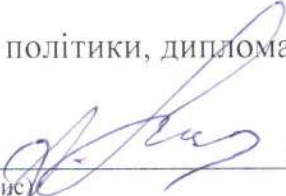
доктор історичних наук, професор, професор кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Сергій ЛИМАН

кандидат політичних наук, доцентка, доцентка кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу Ганна ПАНАСЕНКО

Програму схвалено на засіданні кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу


Протокол від 3 вересня 2024 року № 1

Завідувач кафедри світової політики, дипломатії та туристичного бізнесу

 доц. Анатолій ПАРФІНЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародно-політична регіоналістика» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародно-політична регіоналістика» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

 проф. Сергій ЛИМАН
(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від 17 вересня 2024 року, № 1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

 доц. Ганна ПАНАСЕНКО
(підпис)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Міжнародні системи та глобальний розвиток» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародно-політична регіоналістика» підготовки магістра спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Міжнародні системи та глобальний розвиток» є розгляд актуальних проблем сучасності, закономірностей становлення, функціонування та зміни міжнародних систем, дій та взаємодій міжнародних систем різних рівнів та структур у конкретних проявах в умовах глобального розвитку і в контексті світового політичного процесу.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування наступних загальних компетентностей:

Передбачені Стандартом вищої освіти МОН України

ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

– формування наступних спеціальних компетентностей:

Передбачені Стандартом вищої освіти МОН України

СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК6. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.

СК7. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

СК8. Здатність організовувати та проводити міжнародні зустрічі та переговори, розробляти, аналізувати і оцінювати дипломатичні та міжнародні документи.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК10. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

Додаткові компетентності, передбачені робочою групою:

СК11. Здатність аналізувати ключові політичні, соціально-економічні та культурні проблеми розвитку Європейського та Американського регіону, країн Сходу, євроінтеграційні пріоритети України в контексті глобальних тенденцій світової політики.

СК12. Здатність виявляти та аналізувати традиції політичної поведінки країн Західної, Північної, ЦентральноСхідної Європи, основних міжнародних гравців регіону (Великої Британії, Німеччини, Франції), а також країн Східної, Південно-Східної, Південної, Центральної Азії, Близького та Середнього Сходу та Африки регіональні конфлікти та пов'язані із ними питання безпеки.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
16 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
88 год.	-

Індивідуальні завдання (в т. ч.)	
контрольна робота (6 год.)	-

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

Передбачені Стандартом вищої освіти МОН України:

РН1. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

РН2. Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.

РН6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

РН12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій

Програмні результати навчання, передбачені робочою групою:

РН17. Застосувати сучасні інструменти реалізації зовнішньої політики (публічна дипломатія, культурна політика, актори «поза суверенітетом» та ін.), спрямовані на активізацію міжнародного співробітництва України з провідними європейськими країнами та регіонами.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основні тенденції розвитку сучасного світу як виклик глобального розвитку

Тема 1. Глобальні проблеми сучасного світу

Поняття «глобальні проблеми сучасності». Трактовки В. Вернадського, А. Печчеї, М. Ф. Реймерса, Й. Галтунга, А. Воднара. Історичні причини виникнення головних проблем сучасного світу. Класифікація глобальних проблем сучасності: соціально-економічні, політичні, екологічні, енергетичні, демографічні тощо. Людська діяльність як основа появи загальнопланетарних проблем. Особливості сучасної суспільної свідомості. «Суспільство споживання». Глобальні проблеми сучасності як реальна загроза людському буттю.

Тема 2. Проблема нерівномірного розвитку країн світу, соціальної нерівності, бідності

Причини нерівномірності соціально-економічного розвитку країн і регіонів світу. Глобальне протиріччя у світі між багатою Північчю і бідним Півднем. Шляхи подолання економічної відсталості країн. Бідність як сприятливе середовище формування кримінального свідомості, ідей

релігійного фундаменталізму, націоналізму, правого і лівого політичного екстремізму. Проблема соціальної нерівності. Проблема голоду. Демографічна проблема. Етнічна міграція. Поширення СНІДу. Діяльність міжнародних організацій у запобіганні виникненню нових епідеміологічних небезпечних хвороб.

Тема 3. Конфлікти в контексті глобального розвитку

Глобалізація світової політики та міжнародні конфлікти. Типи і форми сучасних конфліктів. Сутність гуманітарної інтервенції. Нові принципи взаємодії держав у глобалізованому світі. Концепція глобального лібералізму. Ядерна зброя в сучасних міжнародних відносинах. Ядерна зброя як чинник міжнародної безпеки. Ядерна політика у постбіполярному світі.

Тема 4. Міжнародний тероризм як глобальна проблема сучасності

Міжнародний тероризм як соціально-політичне явище і глобальна проблема. Форми і методи терористичної діяльності. Типи і види міжнародного тероризму. Діяльність європейських терористів (ОАС, «червоні бригади», ЕТА, ІРА) та її наслідки. Ісламський екстремізм. Акції руху «Талібан», «Аль-Каїди», ХАМАС тощо. Діяльність міжнародних наркокартелів і їх вплив на світову політику. Міжнародне співробітництво в сфері протидії міжнародному тероризму та ідеологічному екстремізму.

Тема 5. Міжнародна міграція робочої сили в умовах глобального розвитку

Головні причини міграційних процесів у сучасному світі. Статус біженців та внутрішньо переміщених осіб : міжнародно-правові гарантії. Основні принципи формування міграційної політики у сучасному світі. Безпековий вимір в сучасних міграційних процесах. Міграційна політика країн ЄС. Проблема сучасної нелегальної міграції. Міграційна політика незалежної України. Сутність термінів «національні меншини», «етнічні меншини», «корінні народи». Асиміляція, мультикультуралізм та інші спроби вирішення проблеми національних меншин.

Тема 6. Екологічна криза як глобальна проблема

Забруднення навколишнього середовища та землі як результат антропогенної діяльності людства. Забруднення атмосфери та гідросфери землі, освоєння ближнього космосу та його наслідки. Проблема вичерпності природних ресурсів. Країни Сходу та Європи в боротьбі з екологічною кризою.

Розділ 2. Сутність, структура і форми системи міжнародних відносин. Міжнародні системи в умовах глобальної трансформації людства

Тема 7. Міжнародні системи як об'єкт наукового дослідження.

Сутність та основні характеристики системності. Системні функції в науці. Термінологічний апарат системної теорії. Міжнародні відносини крізь призму системності. Принципи системного аналізу явища міжнародних відносин

Тема 8. Структура і функції міжнародних систем

Структура і процес у міжнародній системі. Поняття взаємодія і категорія структури як певного порядку, устрою міжнародної системи. Поняття стан системи та рівновага. Закономірності функціонування та розвитку міжнародної системи. Стабільність і безпека міжнародних систем. Поняття конфліктогенності міжнародної системи. Анархічність як постійна і невід'ємна характеристика міжнародної системи. Полярність як атрибут міжнародної структури. Міжнародна стабільність. Поняття міжнародного середовища. Зовнішнє середовище. Внутрішнє середовище.

Тема 9. Структурні рівні системи міжнародних відносин

Міжнародні центри впливу, проміжну зону та периферія системи міжнародних відносин. Глобальний рівень системи міжнародних відносин. Основні тенденції, які визначають просторову організацію системи міжнародних відносин. Фрагментація. Сегментація. Диференціація. Універсалізація. Регіональний рівень системи міжнародних відносин. Підвищення ролі регіону в міжнародних відносинах. Рівень двосторонніх відносин. Транснаціональний рівень системи міжнародних відносин.

Тема 10. Історичні форми системи міжнародних відносин (до сер. ХХ ст.)

Загальний алгоритм існування, збереження та руйнування історичних форм світових систем. Дії основних системоутворювальних елементів для збереження системи. Довестфальський етап міжнародних відносин, його головні ознаки. Виникнення явища міжнародних відносин. Початок поділу взаємодій на внутрішні та зовнішні. Формування міжнародного життя та міжнародної політики. Системність довестфальського світоустрою. Близькосхідна стародавня система міжнародних відносин. Далекосхідна система. Антична Середземноморська система міжнародних відносин. Європейська середньовічна система міжнародних відносин. Вплив Великих географічних відкриттів та Реформації на взаємодії регіональних систем міжнародних відносин. Основні характеристики Вестфальської світополітичної моделі світу. Основні етапи розвитку Вестфальської системи міжнародних відносин. Віденська міжнародна система, її головні актори та особливості. Причини руйнування Віденської системи. Особливості, етапи та причини краху Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин.

Тема 11. Ялтинсько-Потсдамська і Постбіполярна міжнародно-політичні системи та місце в них України

Особливості та етапи розвитку Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин. Криза євроцентриського світу. Специфіка переходу від біполярної до сучасної міжнародної системи. Регіональні проблеми сучасних міжнародних відносин. Механізми регулювання сучасного міжнародного порядку. Інтеграційні та дезінтеграційні процеси в сучасному світі. Проблема визначення національних інтересів України. Україна в інтеграційних процесах сучасності Євроатлантичний вимір зовнішньої політики України. Україна в системі європейської безпеки. Російсько-українська війна.

Тема 12. Глобалізація в міжнародних відносинах

Етимологія та зміст категорії глобалізація. Глобалізація і глобалізм. Глобалізм як неоліберальна концепція глобалізації. «Вашингтонський консенсус» як базова доктрина ліберального трактування глобалізації. «Поствашингтонський консенсус». Структура ідеології глобалізму. Роль держави в концепціях глобалізму. Основні парадигми, наукові школи дослідження глобалізації. Підходи до дослідження та виміри глобалізації. Історичні форми глобалізації міжнародних відносин. Політична глобалізація як новий тип міждержавних відносин. Культурна глобалізація. Становлення і розвиток глобальних економічних відносин. Світове господарство як міжнародна економічна система.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
<i>Розділ 1. Основні тенденції розвитку сучасного світу як виклик глобального розвитку</i>						
Тема 1. Глобальні проблеми сучасного світу	11	2	2			7
Тема 2. Проблема нерівномірного розвитку країн світу, соціальної нерівності, бідності	9	2				7
Тема 3. Конфлікти в контексті глобального розвитку	9		2			7
Тема 4. Міжнародний тероризм як глобальна проблема сучасності	11	2	2			7

Тема 5. Міжнародна міграція робочої сили в умовах глобального розвитку	9	2				7
Тема 6. Екологічна криза як глобальна проблема	9		2			7
Разом за розділом 1	58	8	8			42
<i>Розділ 2. Сутність, структура і форми системи міжнародних відносин. Міжнародні системи в умовах глобальної трансформації людства</i>						
Тема 7. Міжнародні системи як об'єкт наукового дослідження	11	2	2			7
Тема 8. Структура і функції міжнародних систем	9	2				7
Тема 9. Структурні рівні системи міжнародних відносин	9		2			7
Тема 10. Історичні форми системи міжнародних відносин (до сер. ХХ ст.)	9	2				7
Тема 11. Ялтинсько-Потсдамська і Постбіполярна міжнародно-політичні системи та місце в них України	10	2	2			6
Тема 12. Глобалізація в міжнародних відносинах	8		2			6
Разом за розділом 2	56	8	8			40
Підготовка до контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	6					6
Усього годин	120	16	16		КР	88

4. Теми семінарських занять

№№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Глобальні проблеми сучасного світу	2
2	Тема 3. Конфлікти в контексті глобального розвитку	2
3	Тема 4. Міжнародний тероризм як глобальна проблема сучасності	2
4	Тема 6. Екологічна криза як глобальна проблема	2

5	Тема 7. Міжнародні системи як об'єкт наукового дослідження	2
6	Тема 9. Структурні рівні системи міжнародних відносин	2
7	Тема 11. Ялтинсько-Потсдамська і Постбіполярна міжнародно-політичні системи та місце в них України	2
8	Тема 12. Глобалізація в міжнародних відносинах	2
	Разом	16

5. Завдання для самостійної роботи

Обов'язковою складовою частиною навчального процесу є самостійне опрацювання відповідної наукової та спеціальної літератури. Передбачено самостійну роботу з підручниками, посібниками, словниками, навчальною та довідковою літературою.

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Глобальні проблеми сучасного світу Розширити лекційний матеріал інформацією про головні особливості сучасної суспільної свідомості	7
2	Проблема нерівномірного розвитку країн світу, соціальної нерівності, бідності Проаналізувати динаміку розвитку глобальних проблем в першій чверті ХХІ століття	7
3	Конфлікти в контексті глобального розвитку Проаналізувати міжнародні переговори в першій чверті ХХІ століття щодо обмеження ядерної зброї та зниження її кількості	7
4	Міжнародний тероризм як глобальна проблема сучасності Визначити співвідношення понять тероризм і військові дії, тероризм і злочинність	7
5	Міжнародна міграція робочої сили в умовах глобального розвитку Проаналізувати, як питання прав національних меншин впливає на сучасні міжнародні відносини?	7
6	Екологічна криза як глобальна проблема Лекційний матеріал доповнити інформацією про можливі шляхи вирішення екологічної проблеми в світі	7
7	Міжнародні системи як об'єкт наукового дослідження Зробити порівняльний аналіз кожного із підходів до дослідження міжнародних систем	7
8	Структура і функції міжнародних систем Лекційний матеріал доповнити інформацією про закономірності функціонування та розвитку міжнародної системи	7
9	Структурні рівні системи міжнародних відносин З'ясувати, що виступає головним критерієм виокремлення різних рівнів міжнародних відносин	7
10	Історичні форми системи міжнародних відносин (до сер. ХХ ст.)	7

	Проаналізувати, якими є дії основних системоутворювальних елементів для збереження системи	
11	Ялтинсько-Потсдамська і Постбіполярна міжнародно-політичні системи та місце в них України Лекційний матеріал доповнити інформацією про особливості структури міжнародної системи в умовах постбіполярності	6
12	Глобалізація в міжнародних відносинах Проаналізувати сутність світового господарства як єдиного наднаціонального світогосподарського організму	6
13	Підготовка до контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	6
	Разом	88

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання студента є видом позааудиторної самостійної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується разом із складанням підсумкового заліку із даної навчальної дисципліни. Метою такого виду роботи виступає самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Індивідуальні завдання з дисципліни сприяють більш поглибленому вивченню студентом теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використання знань для вирішення відповідних практичних завдань.

Для покращення підготовки майбутнього магістра, поглиблення запропонованого під час лекцій матеріалу застосовуються такі види індивідуальних завдань як контрольна робота, аналітичні огляди тощо.

Контрольна робота, передбачена навчальним планом, проводиться у вигляді тестових завдань в кінці семестру, після вивчення студентами тем №1-12 (відповідно до тем лекцій). Контрольна робота виконується протягом однієї академічної години. Студент одержує 1 бал за кожен вірну відповідь. Максимальна кількість балів, що отримує студент після її виконання – 12.

7. Методи навчання.

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, цілеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;

- розповідь;
- пояснення.

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;
- демонстрація.

7.3. Практичні методи навчання:

- метод роботи з письмовими джерелами;
- метод роботи з аудіо/відеоматеріалами;
- практичні заняття.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Міжнародні системи та глобальний розвиток» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий. Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) враховуються при визначенні підсумкової залікової оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквіум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді, інформаційні повідомлення, аналітичні огляди, підготовка мультимедійних презентацій).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 40 хвилин.

Вміст залікового білета й оцінювання відповідей на заліку:

Тестові питання – 40 балів (40 питань по 1 б. за кожну правильну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Критерії оцінювання

Упродовж семестру проводиться 1 підсумкова контрольна робота, а також поточний контроль.

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Міжнародні системи та глобальний розвиток».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку в 1 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40.

Студент допускається до підсумкового контролю, якщо за результатами поточного контролю він набрав не менше 20 балів.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів модульних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Оцінка студента за підсумками вивчення розділу складається за результатами поточного контролю за підсумками вивчення розділу та під час проведення семінарських занять. Кожна відповідь на семінарських заняттях оцінюється максимум в 6 балів.

Поточний контроль, самостійна робота	Індивідуальне завдання Контрольна робота	Всього	Залік	Сума
--------------------------------------	---	--------	-------	------

семі нар	T1	T3	T4	T6	T7	T9	T11	T12				
макс. бал	6	6	6	6	6	6	6	6	12	60	40	100

T1, T2 ... – теми семінарів

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії поточного оцінювання знань студентів
6	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки; відповідь обов'язково супроводжується презентацією; студент активно працює протягом усього семінарського заняття, демонструє глибоке оволодіння лекційним матеріалом, а також знання спеціальної літератури, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, впевнено відповідає на додаткові запитання.
5	Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст питань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; відповідь супроводжується презентаційним матеріалом; під час відповіді допущені не суттєві помилки.
4	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст питань; відповідь супроводжується презентацією; у процесі підготовки доповіді студентом було використано основну літературу, відповідаючи на запитання студент виявляє знання лекційного матеріалу, в процесі викладання деяких позицій не вистачає достатньої глибини та аргументації; студент не впевнено відповідає на додаткові запитання, допускаючи, при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.
3	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, під час усних виступів та письмових відповідей викладає його основний зміст, виявляє знання лекційного матеріалу, намагається аналізувати факти й події, робити висновки; під час підготовки доповіді не була використана рекомендована література; у відповіді допущено суттєві неточності та помилки.

2	Бали нараховуються в разі якщо відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
1	Студент частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки.
0	Студент не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Методичне забезпечення

Міжнародні системи та глобальний розвиток : методичні рекомендації до вивчення дисципліни (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародно-політична регіоналістика») / уклад. С. І. Лиман, Г. С. Панасенко. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. 35 с.

Основна література

- 1) Бебик В. М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова. К.: Університет «Україна», 2006. 208 с.

- 2) Воронкова В. Г. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри. Запоріжжя : ЗДІА, 2010. 272 с.
- 3) Гелд Д., МакГрю Е., Голдблатт, Д. Перратон Дж. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура. К.: Фенікс, 2020. 584 с.
- 4) Глобалізація і безпека розвитку : кол. моногр. / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін. ; за ред. О. Г. Білоруса. К., 2001. 773 с.
- 5) Книш М. Глобальні проблеми людства: Навч. посібник / М. Книш, Л. Котик. Львів: Простір-М, 2021. 130 с.
- 6) Коппель О.А. Міжнародні системи і глобальний розвиток / О. А. Коппель, Е. С. Пархомчук. К.: ФАДА, ЛТД, 2005. 312 с.
- 7) Міжнародні відносини та світова політика: Підручник / Кер. авт. кол. В. Ю. Крушинський; за ред. В. А. Манжолі. К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. 863 с.
- 8) Міжнародні системи і глобальний розвиток : підручник / Кер. авт. колективу О. А. Коппель; за ред. Л. В. Губерського, В.А. Манжолі. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет, 2008. 606 с.
- 9) Соснін О. В. Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри) : Навчальний посібник / О. В. Соснін, В. Г. Воронкова, О. Є. Постол. К.: Центр навчальної літератури. 2015. 556 с.
- 10) Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія / В. М.Бєбик, С. І. Копійка, Є. А. Макаренко та ін. . К.: Вадекс, 2019. 442 с.
- 11) Суліма Є. М. Глобальний соціальний порядок постіндустріалізму / Є. М. Суліма. Вид. 2-е, допов. К.: Генеза, 2004. 336 с.

Допоміжна література

- 1) Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
- 2) Бадах Ю. Г. «Холодна війна» та її виміри (1946-1991) / Ю. Г. Бадах. К.: КНТЕУ, 2009. 456 с.
- 3) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- 4) Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / З. Бжезінський. Львів: Лілея-НВ, 2000. 236 с.
- 5) Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
- 6) Біленчук П. Д. Сучасний тероризм: світові, вітчизняні та регіональні тенденції. Навч. посіб / П. Д. Біленчук, В. В. Кравчук, О. В. Кравчук, В. М. Кулик. Хмельницький: Хм.ЦНТЕІ, 2008. 212 с.
- 7) Білорус В. С. Синергетика і самоорганізація в економічній діяльності: Навч. посіб. / В. С. Білорус. К.: КНЕУ, 2007. 377 с.
- 8) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.

- 9) Європейська інтеграція України: політико-правові проблеми / [за ред. В. П. Горбатенка]: [Монографія]. К.: ТОВ "Вид-во "Юридична думка". 2006. 332 с.
- 10) Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с.
- 11) Капітоненко М. Стабільність міжнародних систем // Дослідження світової політики. К., 2003. Вип. 22. С. 3-17.
- 12) Капітоненко М. "Баланс сил" та організація міжнародної системи // Актуальні проблеми міжнародних відносин. К., 2007. Вип. 67. Ч. 1. С. 11-17.
- 13) Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії. Харків: Vivat, 2021. 288 с.
- 14) Лиман С. І., Ангеліс Є. О. Угорсько-румунські відносини та діяльність Венеціанської комісії у вирішенні проблем національних меншин Трансильванії // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм». 2021. №13. С. 18-25.
- 15) Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Схід і Захід : історія проти географії на різних етапах цивілізаційної акселерації // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 28-30.
- 16) Лиман С. Віденська система міжнародних відносин у творчості Василя Карловича Надлера (1840–1894) // Сіверянський літопис. 2023. № 1. С. 76-84.
- 17) Лиман С. І. Історія міжнародних відносин та дипломатії (довестфальська доба) / С. І. Лиман, А. Ю. Парфіненко. Суми: Університетська книга, 2024. 700 с.
- 18) Мателешко Ю. П. Теорія міжнародних відносин: навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 156 с.
- 19) Ороховська Л. А. Глобалізм та геополітика в добу глобалізації / Л.А.Ороховська // Проблеми системного підходу в економіці: збірник наукових праць. 2020. Вип. 1 (75). Частина 1. С.19-24.
- 20) Ороховська Л. А., Кошетар У. П. Екологічні стратегії ТНК в концепції сталого розвитку // Проблеми системного підходу в економіці: збірник наукових праць. 2021. Вип. 1 (81). Част. 1. С.22-28.
- 21) Ровенчак О., Яворський М. Міжнародна міграція як виклик безпеці: особистісний, національний та глобальний виміри // Політичний менеджмент. 2013. №1-2. С. 212-226.
- 22) Сардак С.Е., Пахалюк Т.О. Проблеми навколишнього середовища в сучасних міжнародних економічних відносинах // Світове господарство і міжнародні економічні відносини. 2018. №23. С 21-23.

- 23) Ткаченко, Є. В. Правовий захист прав етнічних та мовних меншин : навчальний посібник / Є. В. Ткаченко. Київ: ФОП Голембовська О.О., 2018. 315 с.
- 24) Транснаціональні корпорації / І. О. Давидова, К. Ю. Величко, О. І. Печенка. Харків : Форт, 2018. 175 с.
- 25) Чекаленко Л. Д. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів): Підручник / Л. Д. Чекаленко, С. Г. Федуняк. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 464 с.
- 26) Шиманська К. В. Тенденції міжнародної міграції людських ресурсів в умовах гео економічних трансформацій. Проблеми економіки. 2017. № 2. С. 55–60.
- 27) Buzan B. International Systems in World History. Remaking the Study of International Relations / B. Buzan, R., Little. Oxford: Oxford University Press, 2000. 472 p.
- 28) Colonos A. Selling the future : the perils of predicting global politics. New York : Oxford University Press, 2016. 225 p.
- 29) Galtung J. The True Worlds. A Transnational Perspective. N.Y., 2020. 469 p.
- 30) Sanderson S. K. Civilizations and world systems: studying world-historical change. 2017. 348 p.
- 31) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / Colin S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
- 32) Huntington, S. P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order / S. P. Huntington. New York, Simon & Schuster, 1996.
- 33) Nye J.Jr., Welch D. A. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.). London: Pearson, 2013. 384 p.
- 34) Ritzer G., Dean P. Globalization: Conceptualization, Origins, and History. 2nd Edition. Oxford, 2019. 606 p.
- 35) Steger M. B. Globalization : A Very Short Introduction / M. B. Steger. – 4th ed. Oxford, United Kingdom ; New York, USA : Oxford University Press, 2017. 148 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, інше методичне забезпечення

1. Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. URL. : https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WhiteBook_2021_Draft_Final_03.pdf

2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / З. Бжезінський. Львів: Лілея-НВ, 2000. 236 с. URL. : https://shron1.chtyvo.org.ua/Bzhezinski_Zbigniev/Velyka_shakhivnytsia.pdf

3. Валецький О.Л., Ішмуратов АТ. Політичний конфлікт у сучасній Україні: культурні виміри, структура, принципи аналізу URL. : <http://www.geocities.com/Atiens/Academy/8474/co001.zip>

4. Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз/ URL. : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/564> .
5. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (1991-2003) / С. В. Віднянський [та ін.]; НАН України, Інститут історії України. К.: Генеза, 2004. 616 с. URL. : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0004231>
6. Huntington S. P., The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order, New York, Simon & Schuster, 1996/ URL. : <https://www.simonandschuster.com/books/The-Clash-of-Civilizations-and-the-Remaking-of-World-Order/Samuel-P-Huntington/9781451628975>
7. Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. URL. : <https://www.worldcat.org/title/readings-in-the-international-relations-of-africa/oclc/935112940>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії **обставин непоборної сили** освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Міжнародні системи та глобальний розвиток»

